

Ocenjevanje znanja angleščine v 4.–9. razredu osnovne šole: govorno sporočanje in razumevanje

Aleksandar TONIĆ

Osnovna šola Toma Brejca Kamnik
sandi.tonic@gmail.com

Izvleček

Preverjanje in ocenjevanje znanja temeljita na ciljih in standardih, zapisanih v učnih načrtih za angleščino v osnovni šoli in sta orodji, s katerima učitelj učencu poda povratno informacijo o njegovem napredku in znanju. Prispevek formalno oriše, kaj v osnovni šoli pri pouku tujega jezika angleščine na podlagi učnega načrta za 4.–9. razred preverjamo in ocenjujemo in česa ne. Nadalje predlaga primer zapisa standardov in minimalnih standardov znanja govornega sporočanja in razumevanja za vsak razred od 4. do 9. posebej. Ti so v učnem načrtu zapisani le po vzgojno-izobraževalnih obdobjih. V zadnjem delu prispevek vsebuje še primer opisnikov za izvedbo ocenjevanja govornega sporočanja in razumevanja od 4. do 6. razreda. Kot tak je lahko izhodišče ali opora učitelju (angleščine), ko načrtuje preverjanje in ocenjevanje govornega sporočanja in razumevanja.

Ključne besede: osnovna šola, učni načrt, tuji jezik angleščina, ocenjevanje, standardi znanja

Assessment of English Language Skills in Grades 4 to 9 of Primary School: Oral Communication and Comprehension

Assessment and grading are based on goals and standards of knowledge determined in the curriculum for English lessons in elementary education. They are tools used by teachers to give students feedback on progress and knowledge. This paper uses the elementary-school curriculum for forms 4 to 9 as a base to outline what should or should not be assessed and graded

in lessons of English as a foreign language. Furthermore, the paper focuses on standards and minimal standards of spoken communication and understanding. Since these, as all other standards, are determined in the curriculum in terms of triads (i.e. collectively for forms 4 to 6, and 7 to 9), the paper proposes them separately for each year. Finally, the paper provides examples of descriptors for assessing spoken communication and understanding in forms 4 to 6. As such, the paper can serve as a starting point or a support document for practising EFL teachers when they plan assessment and grading of spoken communication and understanding.

Keywords: elementary education, curriculum, EFL, grading, standards of knowledge

1 Uvod

V slovenskem osnovnošolskem izobraževalnem sistemu je pouk angleščine trenutno obvezen za vse učence 2.–9. razreda, pri čemer večina učencev oz. njihovih staršev angleščino kot neobvezni izbirni predmet izbere že v 1. razredu. V tem kontinuumu učenci razvijajo ne le vse štiri sporazumevalne zmožnosti (tj. poslušanje, govorjenje, branje in pisanje), temveč tudi druge strategije in kompetence. Med njimi nejezikovna znanja, medkulturno in medjezikovno posredovanje in komunikacijo, osebne vrednote in stališča ter druge spretnosti, ki učencem »omogočajo dejavno, uspešno in kritično vključevanje v njihovo osebno, šolsko in družbeno okolje, nadaljnje šolanje in poklicno udejstvovanje v prihodnosti« (Andrin idr., 2016).

Ob vsem tem med najpomembnejše vidike poučevanja in učenja angleščine sodita tudi preverjanje in ocenjevanje znanja, orodji, preko katerih učenec dobi povratno informacijo o svojem napredku in znanju. Hkrati je povratna informacija lahko izhodišče tako za motivacijo učencev, kot tudi za ustvarjanje pozitivno in podporno naravnane razredne klime (Tante, 2018). V postopek preverjanja znanja so lahko pri pouku vključeni različni deležniki: učenci, njihovi vrstniki, zunanji deležniki in – nenazadnje – učitelji. Zlasti za slednje je nujno, da so o preverjanju in ocenjevanju kot sredstvih za dajanje povratne informacije dobro osveščeni in nanju ustrezno pripravljeni, saj bo le tako povratna informacija

učencu vsebinsko ustrezna in kakovostna. Ob tem je ključnega pomena, da učitelj dobro pozna tako zakonodajne okvire osnovnošolskega izobraževalnega sistema kot koncept in vsebino aktualnega učnega načrta, v katerem so zapisani standardi znanja, ki so podlaga za pripravo kriterijev kot osnovo v procesu preverjanja in ocenjevanja.

Prispevek v nadaljevanju na kratko očrta pravnoformalne okvire, ki so podlaga za preverjanje in ocenjevanje znanja angleščine. Ugotavlja, kateri so najpogostejši načini preverjanja in ocenjevanja. Na podlagi aktualnega učnega načrta za angleščino v 4.–9. razredu osnovne šole (v nadaljnjem besedilu: učni načrt) se prispevek dotakne standardov znanja govornega sporočanja in razumevanja ter predstavi predlog zapisa teh standardov v posameznem razredu. Poleg tega poda primer opisnikov in kriterijev ocenjevanja govornega sporočanja in razumevanja v 4.–6. razredu.

2 Pravnoformalni okviri preverjanja in ocenjevanja znanja

Področje preverjanja in ocenjevanja znanja v osnovni šoli pravnoformalno urejata Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ter Zakon o osnovni šoli, ki sta podlaga za natančnejše opredelitve, opisane v Pravilniku o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli. Za učitelja je vsekakor pomembno, da te zakonske in podzakonske predpise pozna in jim na izvedbeni ravni sledi. Poleg omenjenih pravnoformalnih okvirov pa je v vsebinskem smislu za učitelja nujno, da pozna učni načrt, v katerem so opisani splošni cilji, operativni cilji ter vsebine, standardi znanja in didaktična priporočila.

Preverjanje in ocenjevanje znanja se pogosto napačno razume kot leksikalno celoto oz. enoznačen pojem. Gre pravzaprav za dva ciljno različna procesa. Preverjanje znanja je v primerjavi z ocenjevanjem širši pojem. Vključuje lahko enostavne ali kompleksnejše, kratkotrajne ali dolgotrajne, bolj ali manj pogoste raznolike dejavnosti z namenom, da učitelj dobi vpogled in lahko spremlja učenčev napredek, učenec pa dobi povratno informacijo in napotke za naslednje korake v procesu učenja. Ocenjevanje znanja je »ena izmed najbolj

občutljivih sestavin pouka« (Lesničar, 2005) in je ciljno naravnano k podajanju povratne informacije učencu. V 2. in 3. triletju osnovne šole je to kvantitativna povratna informacija, pri čemer je treba poudariti, da ne gre zgolj za oštevilčenje izkazanega znanja z oceno 1–5, ampak za proces, v katerem učitelj ugotavlja in vrednoti znanje. Je pokazatelj, v kakšni meri učenec dosega cilje in standarde znanja, določene z učnim načrtom. Ocenjevanje mora biti skladno s cilji pouka, standardi znanja in veljavnim Pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli.

2.1 Preverjanje in ocenjevanje: kako in kaj (ter česa ne)?

Skladno z omenjenimi zakonskimi in podzakonskimi predpisi učitelj v osnovni šoli znanje preverja in oceni tako, da:

- učence seznanja z načini in roki ocenjevanja,
- učence pravočasno obvesti o vsebini preverjanja in ocenjevanja (tj. katero znanje se bo ocenjevalo) ter načinu preverjanja in ocenjevanja (tj. o vrstah nalog),
- učence seznani z opisnimi kriteriji in jim omogoča sodelovanje pri njihovem oblikovanju,
- učence seznani s točkovnikom (tj. s pragovi za ocenjevanje),
- uporablja različne načine, s katerimi znanje preveri in oceni glede na cilje pouka in pričakovane standarde znanja v posameznem razredu,
- učenčevu znanje preverja in tudi ocenjuje skozi vse ocenjevalno obdobje oz. šolsko leto,
- omogoča učencu vpogled v znanje in kritičen premislek o znanju,
- učence ocenjuje javno, tj. pred drugimi učenci skupine oz. oddelka,¹
- spoštuje integriteto učencev pa tudi različnost med njimi,
- daje ustrezno in jasno povratno informacijo o napredku predvsem učencem, pa tudi njihovim staršem oz. drugim učiteljem, ki se jih to v šolskem prostoru tiče (npr. učenčevemu razredniku ali specialnemu pedagogu).

1 V izjemnih primerih, npr. če tako narekujejo prilagoditve šolske strokovne skupine pri učencih, ki imajo dodatno strokovno pomoč na podlagi odločbe komisije za usmerjanje, učenca ocenjujemo tudi v individualni situaciji zunaj skupine oz. oddelka.

Načrtovanje preverjanja in ocenjevanja znanja sodi med ključne naloge šolskega predmetnega strokovnega aktiva. Kot pri številnih drugih predmetih tudi pri poučevanju angleščine težimo k temu, da ocene pridobivamo na različne načine, ki omogočajo učencem z različnimi učnimi slogi, da se lahko izražajo in pokažejo svoj napredek. Tako veleva tudi Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli, saj se skladno z njim ocenjujejo učenčevi ustni odgovori ter pisni, likovni, tehnični, praktični in drugi izdelki, projektno delo in nastopi učencev.

Pri pouku angleščine v osnovni šoli sta jezik in njegova raba pogosto simulacija resničnih sporazumevalnih situacij, izbranih tako, da se učenci z njimi lahko poistovetijo, so jim konceptualno blizu glede na njihovo razvojno stopnjo in se vanje lahko tudi čim bolj vživijo. Herdiawan (2018) med drugim ugotavlja, da sta preverjanje in ocenjevanje znanja na podlagi kreativno izdelanih nalog, ki posnemajo resnični svet,² bolj avtentična, učenčeve kognitivne sposobnosti pa optimizirane.

Med najpogostejšimi načini preverjanja in ocenjevanja najdemo:

- Govorno sporazumevanje in sporočanje ter medjezikovno posredovanje. Sem spadajo različne sporazumevalne interakcije med učenci (npr. sporazumevalna dejavnost po znanem vzorcu, situacijska sporazumevanja, večgovorne dejavnosti v smislu intervjuja ipd.) kot tudi enogovorne dejavnosti, kot so recitacije, izštevanka, opisovanje, pripovedovanje, predstavljanje podatkov, izražanje mnenja ipd.
- Pisno sporazumevanje in sporočanje. To vključuje vse od ustreznega zapisa črk, besed, povedi, izpisovanja, izpolnjevanja (npr. tabele, obrazca) do oblikovanja raznovrstnih (ne)standardnih samostojnih pisnih besedil, v katerih je potrebno uporabljati pričakovane slovnične strukture, ustrezno besedišče, pravopis, kohezivna sredstva, upoštevati členitev besedila ipd.

2 V primeru poučevanja angleščine v osnovni šoli bi lahko npr. posnemali posamezne situacije, v katerih bi se učenec lahko nekoč v resničnem svetu znašel, npr. nakup živil v trgovini, vpis v športni klub, dajanje navodil za pot turistu, osebna predstavitev tujim vrstnikom v okviru izmenjave Erasmus+.

- Pisne preizkuse znanja. Vsebina standardov znanja, ki jih vključimo v pisni preizkus znanja, je lahko zelo pestra, saj lahko posamezni preizkus znanja vključuje npr. naloge slušnega in bralnega razumevanja, rabe jezika in pisnega sporočanja. Pomembno je, da so v nekem predvidenem obdobju (npr. znotraj posameznega šolskega leta) različni standardi na pisnih preizkusih znanja karseda uravnoteženo zastopani.
- Druge načine preverjanja in ocenjevanja znanja. V to polje preverjanja in ocenjevanja znanja učitelji najpogosteje vključijo t. i. projektno delo, ki lahko vključuje tudi govorni nastop oz. predstavitev, ki jo pripravi učenec.

Poleg naštetega mora učitelj delovati strokovno tudi v smislu, česa ter na kakšen način ne preverja in zlasti (!) ne ocenjuje, saj ne bi šlo za neposredno povratno informacijo učitelju o učenčevem znanju, temveč za drugovrstno povratno informacijo, ki do določene mere učitelju služi kot signal, na katerega se po potrebi odzove (npr. obvesti razrednika/učenčeve starše, če učenec ne opravlja domačih nalog). Izhajajoč tako iz šolske zakonodaje, izkušenj v delovanju šolskega strokovnega aktiva kot iz splošnih strokovnih priporočil, večkrat predstavljenih in pojasnjenih na študijskih srečanjih Zavoda Republike Slovenije za šolstvo za učitelje angleščine v osnovni šoli, v tem kontekstu med drugim velja poudariti:

- Domače naloge. Te so sicer v procesu učenja tujega jezika zagotovo pomembne na več ravneh. Z njimi učenci razvijajo delovne navade in samostojnost pri učenju, utrdijo znanje in ga nadgradijo, v šoli pa ob preverjanju pravilnosti doma opravljenega dela dobijo povratno informacijo. Ni pa zagotovila, v kakšnih okoliščinah je bila domača naloga opravljena, zato jih ne ocenjujemo.
- Ocene, pridobljene delno in/ali z združevanjem več ocen v eno.
- Ocenjevanje pravočasnosti oddaje izdelka.
- Tehnično ali likovno kakovost izdelka (npr. v okviru projektnega dela).
- Domače branje. Ta dejavnost je predvsem primerna za spodbujanje motivacije za branje in spremljanje učenčevega napredka,

podobno kot pri domačih nalogah pa ocenjevanje v tem primeru ni na mestu.

Pri odločitvi o tem, kaj bomo preverjali in zlasti ocenjevali, naj vedno prevlada skladnost s cilji pouka in standardi znanja, zapisanimi v učnem načrtu. Na podlagi tega učitelj lahko pripravi kriterije za preverjanje in ocenjevanje, s čimer učencu lahko nato poda konkretno in korektno povratno informacijo o napredku in znanju.

3 Učni načrt: od standardov h kriterijem

Učni načrt se pri oblikovanju standardov znanja naslanja na Skupni evropski jezikovni okvir za učenje, poučevanje in preverjanje/ocenjevanje jezikov (v nadaljevanju: SEJO), ki je »najobsežnejše in najcelovitejše priporočilo za delovanje s področja učenja in poučevanja tujih jezikov« (Andrin idr., 2016). Kar je morda nekoliko presenetljivo za učitelja kot uporabnika učnega načrta, je to, da so standardi znanja zapisani po triletjih in učitelju sporočajo, katere standarde in minimalne standarde znanja naj bi učenec pri posamezni spretnosti dosegal ob koncu 2. in katere ob koncu 3. vzgojno-izobraževalnega obdobja (tj. ob koncu 6. in 9. razreda osnovne šole). Glede na raven SEJO naj bi učenec ob koncu 6. razreda dosegal raven znanja angleščine A1–A2, ob koncu 9. razreda pa A2–B1. Učitelju predstavitev in zapis standardov znanja na tak način sicer ponuja določeno mero fleksibilnosti, ko ugotavlja, katero raven posameznega standarda znanja v določenem obdobju dosega učenec, a hkrati ima lahko tovrsten zapis standardov znanja tudi nasprotni učinek. Velik izziv za učitelja v tem kontekstu je, ko želi natančneje določiti standarde in minimalne standarde znanja, ki naj bi jih učenec dosegal v posameznem razredu 2. in 3. vzgojno-izobraževalnega obdobja, posledično pa tudi, kako glede na tovrstno podrobnejšo opredelitev standardov pripraviti kriterije, opisnike in točkovnike, na podlagi katerih preverja in ocenjuje znanje v posameznem razredu.

3.1 Standardi znanja govornega sporočanja in razumevanja

Učni načrt po SEJO uporabniku ponudi zapis standardov in minimalnih standardov znanja spretnosti, med njimi tudi govornega sporočanja in razumevanja (Slika 1), v 2. in 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju, ne pa tudi v posameznem razredu znotraj teh obdobj.

Govor v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju	
Standardi	Minimalni standardi
Učenec pokaže naslednja znanja v opisanih okoliščinah: • obvlada, preproste in jasno strukturirane sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah; • odgovarja na zastavljena vprašanja, sprašuje, izjemoma se sporazumeva z različnimi govorniki angleščine, če ti govorijo primerno počasi, razločno in pri tem svoj govor prilagajajo okoliščinam; začne in konča kratek pogovor in opravlja osnovne transakcijske dejavnosti (npr. nakup), črkuje svoje ime in prilimek; • govorno se odziva na pobude o temah iz njegovega najbližjega okolja; • na kratko in preprosto opisuje in pripoveduje, poizveduje, predstavlja podatke, dejstva in svoje mnenje, se dogovarja itn. V (po)govoru uporablja: • konkretno, v šolskih okoliščinah pogosto rabljeno besedišče, poimenovanja so občasno precej nezanesljiva; • preproste slovnične strukture in najosnovnejša vezniška sredstva (<i>and, but, because</i>); dela tudi osnovne napake, ki lahko ovirajo razumljivost; • osnovno nebesedno podporo; • uporablja najosnovnejše komunikacijske strategije (npr. vpraša po pomenu); • v govoru upošteva najosnovnejša pravila medkulturnega sporazumevanja, primerna njegovemu kognitivnemu in jezikovnemu razvoju; • pripravljeni govor je še fragmentaren, s prvimi zasnovami tekočnosti; učenec dela premore, išče besede, potrebuje veliko podpore sogovornika (dialoška oblika); • nepripravljeni, spontani govor je zelo fragmentaren; • izgovor uporabljenega besedišča je večinoma razumljiv.	Učenec pokaže naslednja minimalna znanja v opisanih okoliščinah: • obvlada kratke, preproste in jasno strukturirane sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah; • odgovarja na zastavljena vprašanja o najbližjih temah iz njegovega sveta, samostojno se večinoma še ne pogovarja, opravlja posamezne najosnovnejše transakcijske dejavnosti (npr. simulacija nakupa); • govorno se odziva na pobude o temah iz njegovega najbližjega okolja, ki so zanj osebno relevantne; • na kratko in preprosto opiše sebe, kje živi, kaj dela, po vnaprej pripravljenih slikovnih ali besednih iztočnicah. V sporazumevalnih dejavnostih učenec pokaže razumevanje vprašanj in drugih pobud. V (po)govoru uporablja: • omejeno, zelo preprosto, pogosto rabljeno besedišče, poimenovanja so še precej nezanesljiva (tudi neustrezna); • zelo preproste slovnične strukture in najosnovnejša vezniška sredstva (<i>and</i>). V govoru dela veliko osnovnih napak, ki ovirajo razumljivost. Izgovarjava je večinoma razumljiva, tudi pripravljeni govor je zelo fragmentaren.
Besedila in okoliščine • Naloge so vodene z veliko podpore (slikovna, podatki itd.). • Prvotno je sporazumevanje, to je dialoška oblika, enogovorne dejavnosti so redkejš. Preproste, kratke in jasno strukturirane (običajno predhodno naučene/poučevane) sporočanje dejavnosti, ki so učencu znane vnaprej: glasno branje, kratek situacijski dialog, enogovorna dejavnost ob vidni ali besedni iztočnici, igranje vnaprej naučene vloge, petje, izščevanje, tvorjenje zelo preprostih navodil ob jasno podanih iztočnicah, poimenovanje stvari, oseb, dejanj, lastnosti itn. v neposredni okolici/na slikah, recitiranje pesmi, pojasnjevanje (preproste tabele, grafi itn.), opisi vsakodnevnih, rednih dejavnosti, živali, predmetov, krajev itn., pozdravljanje, zahvaljevanje, preproste, kratke in jasno strukturirane sporazumevalne dejavnosti v učencu znanih okoliščinah (angl. Interactive activities): učenec sprašuje in odgovarja na preprosta vprašanja o znani okoliščini, se besedno in nebesedno odziva na iztočnice (npr. vprašanja, navodila, pozivi itn.), sodeluje v vnaprej naučenih dialogih ali po vnaprej pripravljenem vzorcu, izraža svoje mnenje, pritrjuje, zanika, izraža počutje, zahvalo, voščila in dobre želje, navezuje stik, se opravičuje, se poslavlja, telefonira, uresničuje svoje interese (izraža potrebe in želje, prepovedi, prošnje, išče in ponuja pomoč), nakupuje.	

Govor v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju	
Standardi	Minimalni standardi
Učenec pokaže naslednja znanja v opisanih okoliščinah: • obvlada preproste in občasno tudi daljše in bolj zapletene, večinoma jasno strukturirane sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v večinoma znanih okoliščinah; • govorno se odziva na pobude o temah iz njegovega bližnjega in širšega življenjskega okolja; • začne, vodi in konča pogovor, razpravlja z drugimi učenci. • razmeroma jasno in natančno, podrobno in tudi poglobljeno predstavlja, opisuje in pripoveduje, pojasnjuje, primerja, utemeljuje, izraža in podkrepi mnenja in stališča. V (po)govoru uporablja: • besedišče s širših, njemu znanih tematskih področij in posamezne stalne fraze, občasno neustrezno poimenuje; • več raznovrstnih, tudi bolj zapletenih slovničnih struktur in osnovna vezniška sredstva; osnovne, pri pouku obravnavane strukture uporablja dokaj dobro, občasno dela napake pri rabi zahtevnejših in neobravnavanih struktur, zlasti v prostem govoru, npr. rabi glagolskih časov; te lahko občasno ovirajo razumljivost govora; • nebesedno podporo, ki je dokaj usklajena s sporočilom; • osnovne komunikacijske strategije; • govor prilagaja razmeram (namen, sogovornik); • izgovor je večinoma razumljiv, z opaznim naglasom in napakami; • v govoru upošteva temeljna pravila medkulturnega sporazumevanja (npr. ne sega v besedo); • govor je bolj tekoč z značilnimi prekinitevami, ponavljanji, preoblikovanji itn.	Učenec pokaže naslednja minimalna znanja v opisanih okoliščinah: • obvlada krajše, preproste in jasno strukturirane sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah; • govorno se odziva na pobude o temah iz njegovega bližnjega življenjskega okolja; • predstavlja, opisuje in pripoveduje; govorjenje je manj koherentno, razume se smisel sporočila. V (po)govoru večinoma uporablja: • osnovno besedišče z njemu znanih tematskih področij; večkrat neustrezno poimenuje; • omejen obseg slovničnih struktur – bolj zapletene tvori in rabi z napakami – in osnovna vezniška sredstva; zlasti v prostem govoru dela napake, npr. pri rabi glagolskih časov, te občasno ovirajo razumljivost govora; • nebesedno podporo; • govor deloma prilagaja razmeram (namen, sogovornik); • izgovor je večinoma razumljiv, z opaznim naglasom in napakami; • v govoru upošteva temeljna pravila medkulturnega sporazumevanja (npr. ne sega v besedo); • govor se učencu zatika, išče izraze, prekinja, ponavlja, preoblikuje itn.
Besedila in okoliščine Učenec: • govori v vodenih nalogah, mestoma samostojno in z občasno podporo; • se sporazumeva z različnimi govorci angleščine, če ti govorijo razmeroma počasi, dokaj razločno in pri tem svoj govor prilagajajo okoliščini.	Učenec: • govori v vodenih nalogah s podporo (npr. podatki), potrebuje (sogovornikovo) podporo; • se sporazumeva z različnimi govorci angleščine, če ti govorijo zelo počasi, razločno in pri tem svoj govor prilagajajo okoliščini, po potrebi ponavljajo in dajejo druge vrste podpore.
Preproste, krajše in večinoma jasno strukturirane (MS: samo jasno strukturirane) sporočanje dejavnosti: enogovorna dejavnost ob vidni ali besedni iztočnici oz. brez iztočnic, glasno branje, opisovanje, predstavljanje, tvorjenje navodil itn., preproste, krajše in večinoma jasno strukturirane sporazumevalne dejavnosti v učencu znanih okoliščinah. Učenec sprašuje in odgovarja na preprosta vprašanja, se besedno/nebesedno odziva na iztočnice (npr. vprašanja, pozivi itn.), sodeluje v vnaprej naučenih in nenaučeni dialogih (informativnih, izraža svoje mnenje, pritruje, zanika, izraža počutje, zahvalo, voščila in dobre želje, navezuje stik, se opravičuje in poslavja, telefonira, uresničuje svoja zanimanja (izraža potrebe in želje, prepovedi, prošnje, išče in ponuja pomoč), izraža počutje in občutke (presenečenje, zadovoljstvo, zanimanje itn.), sodeluje v igrah vlog, razpravlja.	

Slika 1. Standardi in minimalni standardi znanja govornega sporočanja in razumevanja v 2. in 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju.

Vir: Andrin, A., Eržen, V., Kogoj, B. in Lesničar, B. (2016). *Učni načrt: Angleščina*. Program osnovna šola (str. 32–35). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Iz tega zapisa mora, če želi, strokovni aktiv oz. učitelj sam natančneje določiti standarde in minimalne standarde znanja v posameznem razredu (Tabela 1), pri čemer izhaja tako iz učnih načrtov za pouk angleščine v predhodnem obdobju (1.–3. razred osnovne šole) kot tudi iz svojih praktičnih izkušenj in drugih relevantnih objektivnih okoliščin (npr. značilnosti generacije učencev). Če je potrebno, pa standarde, definirane po razredih, občasno prevetri in korigira.

Tabela 1: *Standardi in minimalni standardi znanja govornega sporočanja in razumevanja v 4.–9. razredu*

Govorno sporočanje in razumevanje		
	Standardi znanja	Minimalni standardi znanja
4. razred	Učenec/ka poimenuje konkretni svet okoli sebe in se sporazumeva po vzorcih, poje, recitira, pove izštevance. Na podlagi znanih tematskih sklopov odgovarja na vprašanja, na kratko in preprosto opisuje v okviru znanih tematskih sklopov. Naštevava oz. uporablja pogosto rabljeno besedišče iz znanih tematskih sklopov, potrebuje podporo sogovornika, izgovarjava je večinoma razumljiva.	Učenec/ka ob pomoči učitelja poimenuje konkretni svet okoli sebe in se sporazumeva po vzorcih, poje, recitira, pove izštevance. Na podlagi znanih tematskih sklopov s težavo in ob pomoči učitelja ter ob slikovnih iztočnicah odgovarja na vprašanja o najbližjih temah iz svojega sveta. Ob pomoči učitelja ter ob slikovnih iztočnicah naštevava besedišče iz znanih tematskih sklopov, dela veliko osnovnih napak, ki ovirajo razumljivost, izgovarjava je deloma nerazumljiva.

Govorno sporočanje in razumevanje		
	Standardi znanja	Minimalni standardi znanja
5. razred	Učenec/ka delno obvlada preproste in jasno strukturirane sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah, delno tvori kratka besedila in komunicira z drugimi, delno začne in konča kratek pogovor (npr. dialog v trgovini ipd.). Na podlagi znanih tematskih sklopov odgovarja na vprašanja, delno opisuje in pripoveduje. Pri vsem tem uporablja pretežno cele povedi, nebesedno podporo, osnovne predelane glagole in pridevnike, najosnovnejša vezniška sredstva, razlikuje med ednino in množino, uporablja pogosto rabljeno besedišče iz znanih tematskih sklopov, dela tudi osnovne napake, ki lahko ovirajo razumljivost, dela premore, potrebuje podporo sogovornika, izgovarjava je večinoma razumljiva.	Učenec/ka delno in ob pomoči učitelja obvlada kratke, preproste in jasno strukturirane sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah. Odziva se na ravni besed in občasno v celih povedih. Na podlagi znanih tematskih sklopov ob pomoči učitelja ter ob slikovnih iztočnicah odgovarja na vprašanja o najbližjih temah iz svojega sveta in opisuje. Pri vsem tem uporablja deloma posamezne besede, deloma cele povedi, nebesedno podporo, omejeno, zelo preprosto in pogosto rabljeno besedišče iz znanih tematskih sklopov, dela veliko osnovnih napak, ki ovirajo razumljivost, izgovarjava je deloma nerazumljiva.

Govorno sporočanje in razumevanje		
	Standardi znanja	Minimalni standardi znanja
6. razred	Učenec/ka obvlada preproste in jasno strukturirane sporočanske in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah, odziva se na pobude o temah iz svojega najbližjega okolja, tvori kratka besedila in komunicira z drugimi, začne in konča kratek pogovor (npr. dialog v šoli, v trgovini, v klubu ipd.). Na podlagi znanih tematskih sklopov odgovarja na vprašanja, opisuje, pripoveduje, poizveduje, predstavlja podatke, dejstva, deloma svoje mnenje, se dogovarja. Pri tem uporablja pretežno cele povedi, nebesedno podporo, preproste slovnične strukture in pogosto rabljeno besedišče iz znanih tematskih sklopov, dela tudi osnovne napake, ki lahko ovirajo razumljivost, dela premore, potrebuje podporo sogovornika, izgovarjava je večinoma razumljiva.	Učenec/ka ob pomoči učitelja obvlada kratke, preproste in jasno strukturirane sporočanske in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah. Na podlagi znanih tematskih sklopov odgovarja na vprašanja o najbližjih temah iz svojega sveta, ob pomoči učitelja se govorno odziva, tvori kratka besedila in komunicira z drugimi, začne in konča kratek pogovor (npr. dialog v šoli, v trgovini, v klubu ipd.). Ob pomoči učitelja ter ob slikovnih iztočnicah tvori preproste opise na podlagi znanih tematskih sklopov. Pri vsem tem uporablja deloma posamezne besede, deloma cele povedi, nebesedno podporo, omejeno, zelo preprosto in pogosto rabljeno besedišče znanih tematskih sklopov in zelo preproste slovnične strukture in vezniška sredstva, dela veliko osnovnih napak, ki ovirajo razumljivost, izgovarjava je večinoma razumljiva.

Govorno sporočanje in razumevanje		
	Standardi znanja	Minimalni standardi znanja
7. razred	Učenec/ka obvlada krajše preproste sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v večinoma znanih okoliščinah. Govorno se odziva na pobude o temah iz svojega bližnjega in širšega okolja pri čemer delno začne, vodi in konča pogovor. Na podlagi znanih tematskih sklopov odgovarja na vprašanja, predstavlja, opisuje, pripoveduje, delno primerja. Pri vsem tem uporablja cele povedi, nebesedno podporo, temi primerno raznoliko besedišče in več raznovrstnih slovničnih struktur (osnovne obravnavane strukture uporablja dokaj dobro, občasno dela napake pri zahtevnejših neobravnavanih strukturah, ki lahko občasno ovirajo razumljivost) in osnovna vezniška sredstva. Delno prilagaja govor glede na razmere (npr. glede na namen, sogovornika). Izgovarjava je večinoma razumljiva z opaznim naglasom in napakami. Govor je večinoma tekoč z značilnimi prekinitvami, ponavljanji, preoblikovanji ipd.	Učenec/ka ob pomoči učitelja obvlada kratke, preproste in jasno strukturirane sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah. Ob pomoči učitelja in ob slikovnih iztočnicah odgovarja na vprašanja in se govorno odziva na pobude o temah iz svojega bližnjega življenjskega okolja; ob pomoči učitelja predstavlja, opisuje, pripoveduje. Govor je manj koherenten, večinoma se razume smisel sporočila. Pri vsem tem uporablja deloma posamezne besede, deloma cele povedi, nebesedno podporo, osnovno pogosto rabljeno besedišče znanih tematskih sklopov z večkrat neustreznimi poimenovanji, ki ovirajo razumljivost, omejen obseg slovničnih struktur (bolj zapletene tvori in rabi z napakami, zlasti v prostem govoru) in osnovna vezniška sredstva. Govor občasno prilagaja razmeram (npr. glede na namen, sogovornika). Izgovarjava je večinoma razumljiva z opaznim naglasom in napakami. Govor se zatika, išče izraze, prekinja, ponavlja, preoblikuje ipd.

Govorno sporočanje in razumevanje		
	Standardi znanja	Minimalni standardi znanja
8. razred	Učenec/ka obvlada preproste sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v večinoma znanih okoliščinah. Govorno se odziva na pobude o temah iz svojega bližnjega in širšega okolja pri čemer začne, vodi in konča pogovor; odgovarja na vprašanja znanih tematskih sklopov, predstavlja, opisuje, pripoveduje, primerja, delno utemeljuje, izraža in podkrepi mnenja in stališča. Pri vsem tem uporablja cele povedi, nebesedno podporo, temi primerno raznoliko besedišče in več raznovrstnih, občasno tudi bolj zapletenih slovničnih struktur (osnovne obravnavane strukture uporablja dokaj dobro, občasno dela napake pri zahtevnejših neobravnavanih strukturah, ki lahko občasno ovirajo razumljivost) in osnovna vezniška sredstva. Delno obvlada osnovne komunikacijske strategije, delno prilagaja govor glede na razmere (npr. glede na namen, sogovornika). Izgovarjava je večinoma razumljiva z opaznim naglasom in napakami. Govor je večinoma tekoč z značilnimi prekinitvami, ponavljanji, preoblikovanji ipd.	Učenec/ka ob pomoči učitelja obvlada krajše, preproste in jasno strukturirane sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah. Ob pomoči učitelja in ob slikovnih iztočnicah odgovarja na vprašanja in se govorno odziva na pobude o temah iz svojega bližnjega življenjskega okolja; ob pomoči učitelja predstavlja, opisuje, pripoveduje. Govor je manj koherenten, večinoma se razume smisel sporočila. Pri vsem tem uporablja pretežno cele povedi, nebesedno podporo, osnovno besedišče znanih tematskih sklopov z večkrat neustreznimi poimenovanji, omejen obseg slovničnih struktur (bolj zapletene tvori in rabi z napakami, zlasti v prostem govoru) in osnovna vezniška sredstva. Govor deloma prilagaja razmeram (npr. glede na namen, sogovornika). Izgovarjava je večinoma razumljiva z opaznim naglasom in napakami. Govor se zatika, išče izraze, prekinja, ponavlja, preoblikuje ipd.

Govorno sporočanje in razumevanje		
	Standardi znanja	Minimalni standardi znanja
9. razred	Učenec/ka obvlada preproste, občasno tudi daljše in bolj zapletene sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v večinoma znanih okoliščinah. Govorno se odziva na pobude o temah iz svojega bližnjega in širšega okolja pri čemer začne, vodi in konča pogovor, razpravlja s sogovorniki; odgovarja na vprašanja znanih tematskih sklopov, predstavlja, opisuje, pripoveduje, pojasnjuje, primerja, utemeljuje, izraža in podkrepi mnenja in stališča. Pri vsem tem uporablja cele povedi, nebesedno podporo, temu primerno raznoliko besedišče in več raznovrstnih, tudi bolj zapletenih slovničnih struktur (osnovne obravnavane strukture uporablja dokaj dobro, občasno dela napake pri zahtevnejših neobravnavanih strukturah, ki lahko občasno ovirajo razumljivost) in osnovna vezniška sredstva. Obvlada osnovne komunikacijske strategije, prilagaja govor glede na razmere (npr. glede na namen, sogovornika). Izgovarjava je večinoma razumljiva z opaznim naglasom in napakami. Govor je tekoč z značilnimi prekinitvami, ponavljanji, preoblikovanji ipd.	Učenec/ka obvlada krajše, preproste in jasno strukturirane sporočanje in sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah. Ob pomoči učitelja in ob slikovnih iztočnicah odgovarja na vprašanja in se govorno odziva na pobude o temah iz svojega bližnjega in deloma širšega življenjskega okolja; ob pomoči učitelja predstavlja, opisuje, pripoveduje. Govor je manj koherenten, razume se smisel sporočila. Pri vsem tem uporablja cele povedi, nebesedno podporo, osnovno besedišče znanih tematskih sklopov z večkrat neustreznimi poimenovanji, omejen obseg slovničnih struktur (bolj zapletene tvori in rabi z napakami, zlasti v prostem govoru) in osnovna vezniška sredstva. Govor deloma prilagaja razmeram (npr. glede na namen, sogovornika). Izgovarjava je večinoma razumljiva z opaznim naglasom in napakami. Govor se zatika, išče izraze, prekinja, ponavlja, preoblikuje ipd.

3.2 Opisniki in kriteriji pri govornem sporočanju in razumevanju

Standardi znanja po razredih (Tabela 1) so izhodišče za pripravo opisnikov, iz katerih lahko nadalje izpeljemo tudi točkovnik in kriterij s pragovi ocen, kar na učencem jasn način predstavimo v razredu, preden se začne izvajati preverjanje oz. ocenjevanje. V nadaljevanju so prikazani primeri opisnikov in točkovnikov za ocenjevanje govornega sporočanja in razumevanja v 4.–6. razredu (Slike 2–4).

Ocenjevalni list – govorno sporočanje in razumevanje, angleščina 4. razred					
Ime, razred, datum: _____			Ocena: _____		
Tematika: _____					
točk	Spretnost*	Besedišče	Jezikovne strukture	Izgovarjava	Učiteljeva pomoč
4	pravilno oz. z izredno redkimi napakami	bogato, raznoliko, pravilno rabljeno	ustrezne, občasno lahko nadpovprečno bogate	pravilna, izredno redke napake	ni potrebna ali je izjemoma potrebna
3	občasno prisotne napake	primerno, pretežno raznoliko, večinoma pravilno rabljeno	deloma neustrezne	deloma prisotne napake, ne ovirajo razumljivosti	deloma potrebna, ozaveščanje in popravljanje napak
2	pogosto prisotne napake	osnovno, ponavljajoče, občasno neustrezno	večkrat neustrezne	pogoste napake, deloma ovirajo razumljivost	večkrat potrebna, delno ozaveščanje in popravljanje napak
1	zelo pogosto prisotne napake	zelo omejeno, zelo preprosto, večkrat neustrezno	zelo omejene in večinoma neustrezne	veliko napak, ki ovirajo razumljivost	pogosto potrebna, ni ozaveščanja, popravljanja napak
0	nezadostno ali ga ni	preveč omejeno, neustrezno, preskromno	neobstoječe, neustrezne, izključno raven besed	številine napake, onemogočena razumljivost	popolnoma neuspešna

Točkovnik in kriterij: 20–18 odl (5) 17–15 pd (4) 14–12 db (3) 11–9 zd (2) 8–0 nzd (1)

*Splošne sporazumevalne zmožnosti in spretnosti: poimenovanje, pripovedovanje, sporazumevanje po vzorcih, spraševanje, odgovarjanje, petje, recitacija, izštevanka itn.

Slika 2. Primer ocenjevalnega lista za ocenjevanje govornega sporočanja in razumevanja v 4. razredu.

Ocenjevalni list – govorno sporočanje in razumevanje, angleščina 5. razred

Ime, razred, datum: _____ Ocena: _____

Tematika: _____

točk	Spretnost*	Besedišče	Jezikovne strukture	Izgovarjava	Učiteljeva pomoč
4	pravilno oz. z izjemno redkimi napakami, večinoma cele povedi	bogato, raznoliko, pravilno rabljeno	ustrezne, občasno lahko nadpovprečno bogate	pravilna, izredno redke napake	ni potrebna ali je izjemoma potrebna
3	občasno prisotne napake, pretežno cele povedi	primerno, pretežno raznoliko, večinoma pravilno rabljeno	deloma neustrezne	deloma prisotne napake, ne ovirajo razumljivosti	deloma potrebna, ozaveščanje in popravljanje napak
2	pogosto prisotne napake, deloma cele povedi	najpogostejše, ponavljajoče, občasno neustrezno	večkrat neustrezne	pogoste napake, deloma ovirajo razumljivost	večkrat potrebna, delno ozaveščanje in popravljanje napak
1	zelo pogosto prisotne napake, občasno cele povedi	zelo osnovno / omejeno / preprosto, večkrat neustrezno	zelo omejene in večinoma neustrezne	veliko napak, ki ovirajo razumljivost	pogosto potrebna, ni ozaveščanja, popravljanja napak
0	nezadostno ali ga ni	preveč omejeno, neustrezno, preskromno	neobstoječe, neustrezne, izključno raven besed	številine napake, onemogočena razumljivost	popolnoma neuspešna

Točkovnik in kriterij: 20–18 odl (5) 17–15 pd (4) 14–12 db (3) 11–9 zd (2) 8–0 nzd (1)

*Splošne sporazumevalne zmožnosti in spretnosti: poimenovanje, pripovedovanje, opisovanje, sporazumevanje po vzorcih v znanih okoliščinah, spraševanje, odgovarjanje, petje, recitacija, izštevanke itn.

Slika 3. Primer ocenjevalnega lista za ocenjevanje govornega sporočanja in razumevanja v 5. razredu.

Ocenjevalni list – govorno sporočanje in razumevanje, angleščina 6. razred

Ime, razred, datum: _____ Ocena: _____

Tematika: _____

točk	Spretnost*	Besedišče	Jezikovne strukture	Izgovarjava	Učiteljeva pomoč
4	pravilno oz. z izjemno redkimi napakami, večinoma cele povedi	bogato, raznoliko, pravilno rabljeno	ustrezne, občasno lahko nadpovprečno bogate	pravilna, izredno redke napake	ni potrebna ali je izjemoma potrebna
3	občasno prisotne napake, pretežno cele povedi	primerno, pretežno raznoliko, večinoma pravilno rabljeno	osnovne, deloma neustrezne	deloma prisotne napake, ne ovirajo razumljivosti	deloma potrebna, ozaveščanje in popravljanje napak
2	pogosto prisotne napake, pretežno cele povedi	osnovno, napogostejše, ponavljajoče, občasno neustrezno	osnovne, večkrat neustrezne	pogoste napake, deloma ovirajo razumljivost	večkrat potrebna, delno ozaveščanje in popravljanje napak
1	zelo pogosto prisotne napake, občasno cele povedi	zelo osnovno / omejeno / preprosto, večkrat neustrezno	omejene, najosnovnejše z napakami, ki ovirajo razumljivost	veliko napak, večinoma razumljiva	pogosto potrebna, ni ozaveščanja, popravljanja napak
0	nezadostno ali ga ni, izključno na ravni besed	najosnovnejše preveč omejeno, neustrezno, preskromno	najosnovnejše neustrezne, zelo ovirajo razumljivost	številine napake, večinoma nerazumljiva	popolnoma neuspešna

Točkovnik in kriterij: 20–18 odl (5) 17–15 pd (4) 14–12 db (3) 11–9 zd (2) 8–0 nzd (1)

*Splošne sporazumevalne zmožnosti in spretnosti: strukturirane sporočanjejsko-sporazumevalne dejavnosti v znanih okoliščinah, spraševanje, odgovarjanje, opisovanje, pripovedovanje, poizvedovanje, predstavljanje podatkov, deloma predstavljanje lastnega mnenja, dogovarjanje itn.

Slika 4. Primer ocenjevalnega lista za ocenjevanje govornega sporočanja in razumevanja v 5. razredu.

Učitelj s pomočjo tako pripravljenega ocenjevalnega lista v postopku ocenjevanja ugotovi, v kolikšni meri učenec dosega standarde znanja, to točkuje in na podlagi kriterija določi oceno. Kot je razvidno iz primerov ocenjevalnih listov, so si med seboj za posamezni razred znotraj 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja pretežno podobni, razlikujejo se le v posameznih podrobnostih glede na standarde, kot so bili določeni za posamezni razred. Podani primeri nikakor niso absolutni ali optimalni in so vedno lahko predmet strokovne razprave, prav tako pa jih učitelj glede na objektivne okoliščine učne skupine prilagaja oz. spreminja.

4 Zaključek

Preverjanje in ocenjevanje znanja sta kompleksna procesa, ki od učitelja – zlasti začetnika – zahtevata dobro poznavanje pravnoformalnega ozadja in učnega načrta, poleg tega pa tudi izčrpno in strokovno načrtovanje. Posamezne usmeritve, ki so bile predstavljene, imajo svoje prednosti in slabosti. Med prvimi velja poudariti, da je delo učitelja, ko izvaja preverjanje in ocenjevanje, lahko poenostavljeno, če si standarde znanja definira po razredih. To velja tako za preverjanje in ocenjevanje govornega sporočanja in razumevanja kot tudi za druge spretnosti, ki jih učenec razvija pri pouku tujega jezika (tj. poslušanje, branje in pisanje). Preverjanje in ocenjevanje sta na tak način lahko v osnovi natančnejše definirana, posledično bolj transparentna, sama povratna informacija učencu pa s tem kakovostnejša. Nasprotno velja, da definiranje standardov po razredih zahteva zelo natančno poglobitev in presojo, če je le možno na ravni strokovnega aktiva, pri čemer verjetno med šolami nastanejo razlike v presoji. Poleg tega se na tak način izgubi del fleksibilnosti, ki jo učitelju ponuja učni načrt z opredelitvijo standardov in minimalnih standardov po vzgojno-izobraževalnih obdobjih.

V luči aktualnih napovedi reform javnega šolstva je morda čas za razmislek, da bi – podobno kot to najdemo v številnih drugih predmetnih učnih načrtih – tudi v učnih načrtih za angleščino tokrat standarde in minimalne standarde znanja zapisali na nivoju posameznih

razredov. S tem bi nemara dosegli večje poenotenje in v tem kontekstu enakopravnejšo obravnavo učencev na ravni države. Hkrati bi učitelji lahko lažje izpeljevali opisnike in kriterije kot podlago za preverjanje in ocenjevanje znanja in podajanje povratne informacije učencem v posameznem razredu osnovne šole.

5 Literatura

- Andrin, A., Eržen, V., Kogoj, B. in Lesničar, B. (2016). *Učni načrt: Angleščina*. Program osnovna šola. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno prek: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_anglescina.pdf (7. 1. 2023).
- Herdiawan, R. D. (2018). Authentic Assessment in EFL Teaching and Learnig. *Eternal English Teaching Journal*, 9(1). doi: 10.26877/eternal.v9i1.2406
- Lesničar, B. (2005). Ocenjevanje znanja pri pouku angleščine in na nacionalni ravni v osnovni šoli. *Vzgoja in izobraževanje: revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno izobraževalnega dela*, 36(1), 11–12. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Tante, A. C. (2018). Primary School Teachers' Classroom-based Assessment Feedback Culture in English Language. *International Journal of Educational Research Review*, 3(4), 32–47. doi: <https://doi.org/10.24331/ijere.425151>